

ลักษณะความแตกต่างของศัพท์

จากผลการวิเคราะห์ศัพท์ในบทที่ 3 ปรากฏว่า ในหน่วยอรรถหนึ่ง ๆ มีศัพท์ใช้แทนตั้งแต่ 2 ศัพท์ขึ้นไป และมีมากที่สุดถึง 23 ศัพท์ ยกเว้นหน่วยอรรถที่ 64 ซึ่งมีศัพท์ใช้แทนเพียง 1 ศัพท์ การที่หน่วยอรรถหนึ่ง ๆ มีศัพท์ใช้แทนได้หลายศัพท์นี้น่าจะมีปัจจัยบางอย่างที่เป็นสาเหตุให้หน่วยอรรถหนึ่ง ๆ มีศัพท์ใช้แทนได้หลายศัพท์ การศึกษาลักษณะความแตกต่างของศัพท์ที่แทนหน่วยอรรถเดียวกันจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้เห็นสาเหตุที่มีการใช้ศัพท์แทนหน่วยอรรถเดียวกันได้หลายศัพท์ดังกล่าวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ในการศึกษาลักษณะความแตกต่างของศัพท์ที่แทนหน่วยอรรถเดียวกันนี้ ผู้วิจัยพบว่าลักษณะความแตกต่างของศัพท์อาจจะมี ความแตกต่างกันได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ มีความแตกต่างกันทางลักษณะโครงสร้างของคำ มีความแตกต่างกันทางลักษณะการใช้คำ และมีความแตกต่างกันตามธรรมชาติของภาษา ซึ่งเป็นความแตกต่างที่ไม่อาจจะหาเหตุผลมาอธิบายได้ว่าแตกต่างกันอย่างไรหรือทำไมจึงเรียกสิ่งนั้นว่า เช่นนั้น

ลักษณะความแตกต่างของศัพท์ที่แทนหน่วยอรรถเดียวกันทั้ง 3 ลักษณะดังกล่าวนี้ พบว่าในบางหน่วยอรรถจะปรากฏเพียง 1 ลักษณะ แต่ในบางหน่วยอรรถปรากฏมากกว่า 1 ลักษณะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. แตกต่างกันทางลักษณะโครงสร้างของคำ

ศัพท์ต่าง ๆ ที่แทนหน่วยอรรถเดียวกัน นอกจากจะมีโครงสร้างของคำแตกต่างกันในเรื่องจำนวนพยางค์ดังที่ได้วิเคราะห์ไว้ในบทที่ 3 แล้ว ศัพท์เหล่านี้ยังมีโครงสร้างแตกต่างกันในแง่อื่น ๆ อีกดังนี้

1. มีศัพท์ใดศัพท์หนึ่งต่างจากศัพท์อื่น เพราะเป็นศัพท์ที่เกิดจากการนำเอาศัพท์อื่นมาซ้อนกันเป็นศัพท์ใหม่

ความแตกต่างในลักษณะนี้จะปรากฏในหน่วยอรรถที่มีศัพท์ตั้งแต่ 3 ศัพท์ขึ้นไป

ตัวอย่าง หน่วยอรรถที่ 7 "พี่สาว" มีศัพท์แทน 3 ศัพท์ คือ พี่, เอ้ย, พี่เอ้ย จะเห็นว่า พี่เอ้ย มีโครงสร้างแตกต่างจาก พี่ และ เอ้ย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า พี่เอ้ย เกิดจากการนำเอาศัพท์ พี่ มาซ้อนกับ เอ้ย เป็น พี่เอ้ย

คำศัพท์บางคู่เมื่อนำมาซ้อนกันเป็นศัพท์ใหม่ ถ้ามีพยางค์ใดพยางค์หนึ่งซ้ำกัน อาจจะตัดพยางค์ที่ซ้ำกันออก 1 พยางค์หรือ ไม่ตัดก็ได้

ตัวอย่าง หน่วยอรรถที่ 9 "กำนัง" มีศัพท์แทน คือ ป้อหลวง ป้อแคว้น ป้อหลวงแคว้น จะเห็นว่า ป้อหลวงแคว้น มีโครงสร้างต่างจาก ป้อหลวง และป้อแคว้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ป้อหลวงแคว้นเกิดจากการนำเอาศัพท์ ป้อหลวง มาซ้อนกับ ป้อแคว้น แล้วตัดพยางค์ ป้อ ที่ซ้ำกันออก 1 พยางค์ เป็น ป้อหลวงแคว้น

การที่ผู้วิจัยสรุปว่าลักษณะความแตกต่างของศัพท์ดังกล่าว เป็นความแตกต่างกันเพราะศัพท์หนึ่งเกิดจากการนำเอาศัพท์อื่นมาซ้อนกันเป็นศัพท์ใหม่นั้น บางท่านอาจไม่เห็นด้วย และอาจเห็นว่าศัพท์ใดศัพท์หนึ่งต่างจากศัพท์อื่น เพราะเกิดจากการตัดพยางค์ของศัพท์อื่นให้สั้นลง กล่าวคือ เดิมอาจมีคำว่า "พี่เอ้ย" อยู่ก่อนแล้ว แต่เรียกให้สั้นลง เหลือเพียง "พี่" หรือ "เอ้ย" ซึ่งความเห็นดังกล่าวนี้ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเป็นไปได้ทั้ง 2 ประเด็น แต่ผู้วิจัยเห็นด้วยกับประเด็นแรก เพราะลักษณะของภาษาไทยเป็นภาษาในตระกูลคำโดด คำในภาษาไทยส่วนมากเป็นคำพยางค์เดียว ส่วนคำหลายพยางค์นั้นมักเกิดขึ้นภายหลังด้วยการนำคำมาประกอบรูปคำเป็นคำใหม่ในลักษณะต่าง ๆ เช่น การประสมคำ การซ้อนคำ

หน่วยอรรถที่ 69	นกกิด-นกหงอน-นกกิดหงอน นกชะโน-นกบ่าแห้-นกบ่าแห้ชะโน นกบ่าแห้-นกหัวขวาน-นกบ่าแห้หัวขวาน
หน่วยอรรถที่ 70	ป่าปึก-ป่าขาว-ป่าปึกขาว ป่าปก-ป่าปึกแดง-ป่าปกปึกแดง
หน่วยอรรถที่ 72	แก่นตำ-แก่นปึก-แก่นตำปึก
หน่วยอรรถที่ 74	ไม้ขีด-เหล็กไฟ-ไม้ขีดเหล็กไฟ
หน่วยอรรถที่ 75	น้ำคุด-น้ำโป้-น้ำคุดโป้
หน่วยอรรถที่ 92	กู๋-เจตีย์-กู๋เจตีย์
หน่วยอรรถที่ 97	สะดุ้ง-ตกใจ-สะดุ้งตกใจ
หน่วยอรรถที่ 99	ซี้ขาด-ตาขาว-ซี้ขาดตาขาว
หน่วยอรรถที่ 104	ผ่อ-กอย-ผ่อกอย
หน่วยอรรถที่ 115	กุ่มข้าว-กุ่มบาตร-กุ่มข้าวบาตร
หน่วยอรรถที่ 119	ซึกบ้าน-เมือบ้าน-ซึกเมือบ้าน
หน่วยอรรถที่ 141	ป่าหลิม-ป่าเจ้าละเลาะ-ป่าหลิมเจ้าละเลาะ

2. มีส่วนหลักของคำเหมือนกันแต่ส่วนขยายของคำต่างกันหรือมีส่วนขยายของคำเหมือนกันแต่ส่วนหลักของคำต่างกัน

ความแตกต่างในลักษณะนี้จะพบในศัพท์ที่เป็นคำประสม ในลักษณะต่อไปนี้เป็น

ก) มีส่วนหลักเหมือนกันแต่ส่วนขยายต่างกัน

ตัวอย่าง หน่วยอรรถที่ 8 "พี่ชาย" มีศัพท์แทน คือ พี่อ้าย-พี่บ่าว จะเห็นว่า คำเหล่านี้มีส่วนหลักเหมือนกัน คือ พี่ และมีส่วนขยายต่างกัน คือ อ้าย บ่าว ส่วนขยายที่แตกต่างกันนี้จะแตกต่างกันไปตามทัศนคติความคิดเห็นของเจ้าของภาษาที่กำหนดขึ้นไว้ต่อ ๆ กันมา คือ ผู้ที่ใช่ อ้าย มุ่งเน้นความหมายเรื่อง อายุและเพศ กล่าวคือ อ้าย มีความหมายตรงกับ "พี่" ในภาษาไทยกรุงเทพฯ ใช้นำหน้าชื่อบุคคลที่มีอายุมากกว่า และ อ้าย จะบอกเพศชาย (ใช้คู่กับ เอ้ย ซึ่งบอกเพศหญิง) ส่วนผู้ที่ใช่ "บ่าว" มุ่งเน้นเฉพาะความหมายบอกเพศ คือ บ่าว บอกเพศชาย (ใช้คู่กับ ล่าว ซึ่งบอกเพศหญิง)

หน่วยอรรถอื่น ๆ ที่มีลักษณะดังกล่าว ได้แก่

- หน่วยอรรถที่ 1 ป้ออุ้ย-ป้อหลวง-ป้อเต่า-ป้อโต-ป้อใหญ่, แม่อุ้ย-แม่หลวง-แม่เต่า-แม่โต-แม่ใหญ่
- หน่วยอรรถที่ 2 ป้ออุ้ย-ป้อหลวง-ป้อเต่า-ป้อโต-ป้อใหญ่, แม่อุ้ย-แม่หลวง-แม่เต่า-แม่โต-แม่ใหญ่
- หน่วยอรรถที่ 17 ผ้าต่อง-ผ้าตุ้ม-ผ้าห้ว-ผ้ายี่โป้-ผ้าซัดห้ว
- หน่วยอรรถที่ 19 ผ้าห่ม-ผ้าตุ้ม
- หน่วยอรรถที่ 20 ผ้าตุ้ม-ผ้าขาว-ผ้าห้ว-ผ้าย้อ-ผ้าแธ-ผ้าป่าด-ผ้าล้โบ-ผ้าขาวม้า-ผ้าขาวปาดบ่า-ผ้าสะห้วยแล้ง
- หน่วยอรรถที่ 22 ล้ายฮัด-ล้ายฮ้าง
- หน่วยอรรถที่ 23 บ่าต่อง-บ่าตั้น
- หน่วยอรรถที่ 24 บ่าเหิด-บ่าหึ่ง-บ่ากำ-บ่านอย-บ่าห้อย-บ่าห้อยเมือง
- หน่วยอรรถที่ 25 บ่าเหิด-บ่านอย-บ่าละ-บ่าห้อย-บ่าไห้จ้าง-บ่าห้อยหลวง-บ่าเหิดเล็ก-บ่าไห้เล็ก
- หน่วยอรรถที่ 26 บ่าแคว้ง-บ่าแคว้งกฐา
- หน่วยอรรถที่ 27 ใบปุนก-ใบกุนก, ผักแค-ผักปุนก
- หน่วยอรรถที่ 31 ก้อมก้อส้ม-ก้อมก้อจะโค-ก้อมก้อม่าน
- หน่วยอรรถที่ 33 ผักหนอง-ผ่าปอด-ผักแว่น-ผักกะเจด-ผักหละหนอง-ผักบั้งปั้ง
- หน่วยอรรถที่ 34 ผักกะถิน-ผักหนอง-ผักหนองตั้น-ผักคำไต-ผักหละตั้น
- หน่วยอรรถที่ 35 หอมป้อม-หอมน้อย
- หน่วยอรรถที่ 36 หอมป้อมเป้อ-หอมป้อมฝรั่ง-หอมป้อมไต-หอมป้อมตอย-หอมป้อมกฐา
- หน่วยอรรถที่ 37 หอมแฮย-หอมน้อย
- หน่วยอรรถที่ 38 หอมขาว-หอมแป้น-หอมบั่วขาว
- หน่วยอรรถที่ 41 บ่าฟัก, บ่าฟักหม่น-บ่าฟักเขียว-บ่าฟักขาว-บ่าฟักโหม-บ่าฟ้าเต้า-บ่าฟักอ้อย-บ่าฟักกั้ง-บ่าฟักฮี้หมู
- หน่วยอรรถที่ 42 ผักกาดโป้ง-ผักกาดซี่-ผักกาดห้ว

- หน่วยวรรณคดี 43 ถั่วเน่า-ถั่วเหลือง-ถั่วกะเสี้ยว
- หน่วยวรรณคดี 44 ถั่วน้อย-ถั่วสันเตา-ถั่วหน้าเต่า
- หน่วยวรรณคดี 45 อิงแกง-อิงป่า, หัวกะช่าย-หัวฮีแอน-หัวทะเลแอน
- หน่วยวรรณคดี 46 ข้าวละลือ-ข้าวป่าง-ข้าวโพด
- หน่วยวรรณคดี 47 ข้าวป่าง-ข้าวป่างกิน-ข้าวป่าง เตียน-ข้าวป่างแมงดา-ข้าวละลือ-
ข้าวละลือเตียน-ข้าวละลือน้อย-ข้าวละลือแมงดา
- หน่วยวรรณคดี 48 ข้าวตอก-ข้าวป่าง-ข้าวป่างหางหมา-ข้าวป่างหางจิ้ง-
ข้าวป่างหางหมา-ข้าวป่าง เม็ดน้อย
- หน่วยวรรณคดี 49 ก้วยไต-ก้วยน้ำ-ก้วยค้ำว-ก้วยอ่อง-ก้วยมะลืออ่อง
- หน่วยวรรณคดี 50 บ่าหมั้น-บ่าก้วย-บ่าแก้ว-บ่ามุด
- หน่วยวรรณคดี 52 บ่ามวงค่า-บ่ามวงป้อม-บ่ามวงก้วย-บ่ามวงเขี้ยว-บ่ามวงป่า-
บ่ามวงชิงดา-บ่ามวงสีหิต-บ่ามวงแก่นหล่อน-บ่ามวงรูกหล่อน-
บ่ามวงซันนอน-บ่ามวงซันญา
- หน่วยวรรณคดี 53 บ่ามวงป้อม-บ่ามวงตึง-บ่ามวงฝ้าย-บ่ามวงสีหิต-บ่ามวงหัวค่า-
บ่ามวงแก่นหล่อน-บ่ามวงตบควาย-บ่ามวงซันญา-บ่ามวงแก้มแดง
- หน่วยวรรณคดี 56 หล้ากะเปี้ย-หล้าตง-หล้าเปียม-หล้าเปียมววย-หล้าเปียมใหญ่-
หล้าดอกขาว-หล้าเมืองววย-หล้าแมงววย-หล้าเมืองท่าง-
หล้าบ้านท่าง-หล้าฮางววย-หล้าบัวฮ่า-หล้าล่าบแอ้ง-หล้าฝักพา
- หน่วยวรรณคดี 57 เก้าโก-เก้าล่าล่า-เก้าไม้อ่า
- หน่วยวรรณคดี 58 จิวล่าย-จิวล้อย-จิวบ้าน-จิวหุ่น-จิวไต-จิวปิ่น-จิวหลวง-จิวขาว-
จิวน้อย-จิวสิงคโปร์-จิวดอกขาว
- หน่วยวรรณคดี 59 จิวเมือง-จิวน้ำ-จิวหนาม-จิวผา-จิวปง-จิวแดง-จิวดอกแดง
- หน่วยวรรณคดี 60 เห็นูแมว-เห็นูหนู-เห็นูหั่ว
- หน่วยวรรณคดี 66 แมงเต่า-แมงแดง-แมงฮี้เต่า-แมงตั้งเต่า-แมงต้นเต่า-
แมงแล่นตีน-แมงตีนเต่า-แมงลู่ตีน-แมงลู่ เต่า-แมงหัวเต่า-
แมงต้าเต่า-แมงรูเต่า-แมงแล่นตีน-แมงบังแล่นตีน-แมงบุงก้าบกือ,
ฮี้กึ่งกือ-ฮี้ตักเต่า

- หน่วยวรรคที่ 67 ฮอน-ฮอน, แมงฮวด-แมงฮวด-แมงฮวด
- หน่วยวรรคที่ 68 ฮอน-ฮอน
- หน่วยวรรคที่ 69 นกคะ-นกโก้ง-นกกะถั่ว-นกปีกจะลิ่ว-นกหูสีแดง
- หน่วยวรรคที่ 70 ป่าตะเพียน-ป่าสะปาก-ป่าปกแดง-ป่าหน้าซี-ป่าขาวหางแดง
- หน่วยวรรคที่ 71 ถ้วยจาน-ถ้วยล้าง-ถ้วยชาม-ถ้วยแบน
- หน่วยวรรคที่ 72 ลากปัก-ลากคก, แก่นลาก-แก่นคก
- หน่วยวรรคที่ 73 กีบไฟ-กีบชด-กีบแปม-กีบชดซี-กีบชดไซ้, แปมซี-แปมไซ้-
แปมชด-แปมไฟ, ไม้ชดไซ้-ไม้ชดไฟ
- หน่วยวรรคที่ 74 แปมไฟ-แปมชิน-แปมแก็ด-แปมตอง-แปมทรูม-แปมบัต-แปมเหล็ก-
แปมหิน-แปมแซ็ก, กีบไฟ-กีบชด-กีบแปม-กีบชดเหล็ก, ไม้ชดเหล็ก-
ไม้ชดแก็ด
- หน่วยวรรคที่ 77 แก้วฮัน-แก้วฮัน-แก้วฮัน
- หน่วยวรรคที่ 78 ไม้เลี่ยน-ไม้กะหลิด-ไม้กะหลิด
- หน่วยวรรคที่ 80 เหล็กกน-เหล็กจด-เหล็กป็น
- หน่วยวรรคที่ 81 ฮีฮะ-ฮีฮะ-ฮีฮะ
- หน่วยวรรคที่ 82 เบ็ดปัก-เบ็ดก่อง-เบ็ดหน่อง-เบ็ดหนอก
- หน่วยวรรคที่ 83 เบ็ดไหล-เบ็ดปาน-เบ็ดฟาด-เบ็ดล่อ-เบ็ดชด-เบ็ดจ่อม-
เบ็ดจะหล่อม
- หน่วยวรรคที่ 88 ปั้นเฮียน-ปั้นตะล่าง
- หน่วยวรรคที่ 90 เต้าเอ้า-เต้าอู๋-เต้าเผา-เต้าปึง
เต้าฮาง-เต้าเผาศพ, กองปอน
กองหลัว, ที่เผาศพ-ที่เผาผี
- หน่วยวรรคที่ 97 ตกละลั้ง-ตกละตุง-ตกละป่า
ตกละเก็ด-ตกละเล็งเป็งป่าง
- หน่วยวรรคที่ 99 ฮีแก้ว-ฮีคาน-ฮีแหละ-ฮีเยะ-ฮีย่าน-ฮีแห่

หน่วยอรรถที่ 100	ซีละ-ซีเตียด
หน่วยอรรถที่ 106	นั่ง เมาะแมะ-นั่งหมอบแหลบ-นั่งบนแข็ง
หน่วยอรรถที่ 107	นั่งขดตะหมาด-นั่งขดละหวาย
หน่วยอรรถที่ 108	นั่งหย่องเหาะ-นั่งเหาะเขา-นั่งหย่องเขา
หน่วยอรรถที่ 109	เล่นมอ-เล่นกั้งก๊-เล่นสับสี่-เล่นอุมสี่
หน่วยอรรถที่ 124	หลับหลีก-หลับต่าน-หลับหล่ม-หลับคือ-หลับหลิ่ง-หลับชน หลับซีหลิ่ง
หน่วยอรรถที่ 128	ใจผ่อ-ใจหา, แอ้วผ่อ-มาผ่อ-ใจผ่อ, แอ้วผ่อ-แอ้วหา, ไปผ่อ-ไปแอ้ว-ไปหย้า
หน่วยอรรถที่ 129	ไปแผว-ไปฮอด-ไปถึง
หน่วยอรรถที่ 131	ตั้งเก๊า-ตั้งตัน
หน่วยอรรถที่ 133	ตัวตึก-ตัวต๋อง
หน่วยอรรถที่ 134	เขี้ยวเก๊า-เขี้ยวแบ้น-เขี้ยวซ่า-เขี้ยวควาย-เขี้ยวกำมซ่า
หน่วยอรรถที่ 135	เกี้ยวก้อม-เกี้ยวจ้อม-เกี้ยวโจ้ง
หน่วยอรรถที่ 136	ลูกเก็บ-ลูกเลี้ยง-ลูกบุญธรรม
หน่วยอรรถที่ 139	ป่ากิม-ป่าหลิม-ป่าลอม-ป่าเลาะ
หน่วยอรรถที่ 140	ป่าหลิม-ป่าก่อ-ป่าเลาะ-ป่าหลิมหลวง-ป่ากิมหลวง-ป่าหลิมใหญ่- ป่ากิมใหญ่
หน่วยอรรถที่ 141	ป่าหลิม-ป่ากิม-ป่าลอม-ป่าเลาะ-ป่าลิล-ป่าหลิมฮาม ป่าหลิมเจ้าเลาะ-ป่ากิมเจ้าเลาะ
หน่วยอรรถที่ 142	ป่ากิม-ป่าหลิม-ป่าเลาะ-ป่าลิล ป่าลอมน้อย-ป่ากิมน้อย-ป่าหลิมน้อย

ข) มีส่วนขยายเหมือนกัน แต่ส่วนหลักต่างกัน

ตัวอย่าง หน่วยอรรถที่ 61 "แปลงผัก" มีศัพท์แทนดังนี้ ฮิวผัก, แปลงผัก, เตี้ยกผัก
จะเห็นว่าส่วนหลักของคำเหล่านี้แตกต่างกัน คือ ฮิว, แปลง, เตี้ยก ส่วน ส่วนขยายเหมือนกัน

คือ ผัก และส่วนหลักที่แตกต่างกันนี้จะแตกต่างกันไปตามที่ค่านะความคิดเห็นของเจ้าของภาษาที่กำหนด
ขึ้นใช้ต่อ ๆ กันมา คือ อาศัยลักษณะเด่นของสิ่งนั้นเป็นตัวกำหนด เช่น อีว อาจกำหนดจาก
ลักษณะแปลงผักซึ่งมีลักษณะเป็นริ้วยาว (ริ้ว = อีว) เตี้ยก อาจกำหนดจากลักษณะของแปลงผัก
ซึ่งมีลักษณะเป็นเทือก (เตี้ยก-เตี้ยก) ที่ยกดินสูงขึ้นพันระดับน้ำ ส่วนแปลงนั้น ใช้ตามภาษาไทย
กรุงเทพฯ ฯ

หน่วยอรรถอื่น ๆ ที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ ได้แก่

หน่วยอรรถที่ 51	แก่นบ่าขาม-เม็ดบ่าขาม-ต้บ่าขาม-หน่วยบ่าขาม
หน่วยอรรถที่ 72	ก้านต่า-กอนต่า
หน่วยอรรถที่ 77	ตั้งนั่ง-มานั่ง-โต๊ะนั่ง , โต๊ะอี-ตั้งอี
หน่วยอรรถที่ 79	ควักต่อง-อ่องต่อง
หน่วยอรรถที่ 87	หลองข้าว-ถูข้าว
หน่วยอรรถที่ 95	หมัดนิก-เกียดนิก
หน่วยอรรถที่ 96	หมัดน้อย-เกียดน้อย
หน่วยอรรถที่ 110	ตั้งไฟ-ลีไฟ-ลูมไฟ-จูไฟ
หน่วยอรรถที่ 111	ตั้งไฟ-ลีไฟ-จูไฟ-จุดไฟ-กุมไฟ-งันไฟ-ชนไฟ
หน่วยอรรถที่ 114	กะลุมหัว-ก้อมกะลอมหัว
หน่วยอรรถที่ 116	ขงไก่-ลูมไก่-ปุมไก่-กุมไก่
หน่วยอรรถที่ 117	จนไก่-ฮบไก่
หน่วยอรรถที่ 120	กัวผ้า-ลวนผ้า
หน่วยอรรถที่ 121	แบ่งตัว-ป้อมตัว-แต่งตัว
หน่วยอรรถที่ 122	เอาหญ้า-ตากหญ้า-ตายหญ้า แกหญ้า-พันหญ้า-เผ้าหญ้า-ลูหญ้า
หน่วยอรรถที่ 123	ก้าวด่า-ปักด่า-เหลือกด่า- มาบด่า-โมงด่า-โมตด่า สั่งด่า-โจด่า-เตด่า

หน่วยวรรณคดี 125	แป้ง-ตัด-ญัตตัด-หาตัด-นาบตัด-ไล่ตัด-ชดตัด,
หน่วยวรรณคดี 130	งมหา-เลาะหา
หน่วยวรรณคดี 131	ตั้ง-เก้า-ก่อ-เก้า
หน่วยวรรณคดี 133	ชืดก-ตัวตัก

3. มีศัพท์หนึ่งศัพท์เป็นคำเดี่ยว ส่วนศัพท์อื่น ๆ เป็นคำประสมและส่วนหลักหรือส่วนขยายในคำประสมนั้น เป็นคำเดียวกับคำเดี่ยว

ตัวอย่าง หน่วยวรรณคดี 32 "ใบโหระพา" มีศัพท์ดังนี้ ก้อมก้อ, ก้อมก้อดำ, ก้อม-ก้อมาน, ก้อมก้อจั้น จะเห็นว่า ศัพท์แรกเป็นคำเดี่ยว ส่วน 3 ศัพท์หลังเป็นคำประสม และส่วนหลักของคำประสมเหล่านี้เป็นคำเดียวกับคำเดี่ยวคือ "ก้อมก้อ"

หน่วยวรรณคดี 71 "จาน" มีศัพท์ที่อยู่ในลักษณะนี้ คือ แบ้ง, ถ้วยแบ้ง จะเห็นว่า แบ้ง เป็นคำเดี่ยว ถ้วยแบ้งเป็นคำประสม และคำประสมถ้วยแบ้งมีส่วนขยายเป็นคำเดียวกับคำเดี่ยว คือ แบ้ง

หน่วยวรรณคดีอื่น ๆ	ที่มีลักษณะดังกล่าวนี้ ได้แก่
หน่วยวรรณคดี 8	ปี-ปีอาย-ปีบ่าว
หน่วยวรรณคดี 9	แคว่น-ป้อแคว่น
หน่วยวรรณคดี 11	ตุ้-ตุ้เจ้า-ตุ้อาว-ตุ้หลวง-ตุ้ลุง-ตุ้เจ้าหัววัด
หน่วยวรรณคดี 12	พะ-พะน้อย
หน่วยวรรณคดี 13	ตุ้-ตุ้เจ้า
หน่วยวรรณคดี 14	ตุ้-ตุ้ป้อ-ตุ้หลวง-ตุ้ลุง-ตุ้เจ้า-ตุ้เจ้าลุง
หน่วยวรรณคดี 15	ตุ้-ตุ้ปู้-ตุ้เจ้า-ตุ้ลุง-ตุ้อาว-ตุ้ป้อ-ตุ้ชู้-ตุ้เจ้าปู้-ตุ้เจ้าชู้
หน่วยวรรณคดี 18	ก้อบ-ผ้าก้อบ
หน่วยวรรณคดี 29	ก้อมก้อ-ก้อมก้อขาว-ก้อมก้อส้ม
หน่วยวรรณคดี 30	กะเพา-กะเพาดำ-กะเพาแดง
หน่วยวรรณคดี 31	ก้อมก้อ-ก้อมก้อขาว-ก้อมก้อส้ม -ก้อมก้อมก-ก้อมก้อมาน,
	ตะเพา-ตะเพาขาว

- หน่วยอรรถที่ 38 หอม-หอมขาว-หอมแป้น-หอมเตียม-หอมบัวขาว
- หน่วยอรรถที่ 54 เต่า-เต่าน้ำ
- หน่วยอรรถที่ 55 เต่า-ฮ้เต่า-เต่าน้ำหม้อ, ไค-ไคคู่-ไคหม้อ-ฮ้ไค-ไคน้ำ-
ไคคู่น้ำ-ไคน้ำหม้อ
- หน่วยอรรถที่ 58 จั้ว-จั้วสาย-จั้วสร้อย-จั้วบ้าน-จั้วนุ่น-จั้วไต-จั้วปิ่น-จั้วหลวง
จั้วขาว-จั้วน้อย-จั้วสิงคโปร์-จั้วดอกขาว
- หน่วยอรรถที่ 59 จั้ว-จั้วเมือง-จั้วน้ำ-จั้วหนาม-จั้วผา-จั้วปง-จั้วแดง
จั้วดอกแดง
- หน่วยอรรถที่ 62 จัน-จันเส้น
- หน่วยอรรถที่ 72 ล่าก-ล่ากบึก-ล่ากคก-แก่นล่าก
- หน่วยอรรถที่ 73 แปรม-กั๊บแปรม-แปรมซี่-แปรมไซ้-แปรมฮิด-แปรมไฟ
- หน่วยอรรถที่ 74 แปรม-แปรมไฟ-แปรมฮีน-แปรมแก็ด-แปรมตอง-แปรมหมูน-แปรมปัต-
แปรมเหล็ก-แปรมหิน-แปรมแฮ็ก-กั๊บแปรม
- หน่วยอรรถที่ 77 ตั่ง-ตั่งนึ่ง-ตั่งฮี้, โຕ๊ะ-โຕ๊ะนึ่ง-โຕ๊ะฮี้, ม้า-ม้านึ่ง,
เก้าฮี้-เก้าฮี้นึ่ง-เก้าฮี้ลัน-เก้าฮี้หัวลัน
- หน่วยอรรถที่ 79 ควัก-ควักตอง, อ้อง-อ้องตอง
- หน่วยอรรถที่ 80 เหล็ก-เหล็กกน-เหล็กจด-เหล็กปิ่น
- หน่วยอรรถที่ 83 เบ็ด-เบ็ดไหล-เบ็ดปาน-เบ็ดฟาด-เบ็ดล้อ-เบ็ดฮิด-เบ็ดจ้อม-
เบ็ดจะหล่อม
- หน่วยอรรถที่ 84 ตอย-บ่าตอย, ต่อมต่าง-บ่าต่อมต่าง
- หน่วยอรรถที่ 90 เต้า-เต้าเอ้า-เต้าอู่-เต้าเผา-เต้าปึง-เต้าฮ่าง-เต้าเผาคัพ
- หน่วยอรรถที่ 91 เต้า-เต้าเอ้า-เต้าอบ-เต้าปึง-เมรุ-เมรุน-เมรุเผาคัพ,
อู่-อู่เผา
- หน่วยอรรถที่ 92 อู่-อู่เจตีย์, ราษฎร์-ราษฎร์น้อย
- หน่วยอรรถที่ 101 รุ่ง-รุ่งลง

- หน่วยอรรถที่ 125 โตัด-แปงโตัด-ผู้โตัด-หาโตัด-นาบโตัด-ใส่โตัด-ชัดโตัด
 หน่วยอรรถที่ 126 ตัวะ-น้ำตัวะ
 หน่วยอรรถที่ 130 งม-งมหา
 หน่วยอรรถที่ 135 เกี้ยว-เกี้ยวก้อม-เกี้ยวจ้อม-เกี้ยวโจ้ง

ข. แตกต่างกันทางลักษณะการใช้คำ

ศัพท์ต่าง ๆ ที่แทนหน่วยอรรถเดียวกันมีความแตกต่างกันทางลักษณะการใช้คำ เป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรกใช้คำต่างกัน เพราะความสัมพันธ์ของผู้ใช้ภาษาต่างกัน ได้แก่ ความสัมพันธ์ในระดับไม่ยอมรับ ความสัมพันธ์ในระดับปกติและความสัมพันธ์ในระดับยอมรับนับถือ ลักษณะที่สองใช้คำต่างกัน เพราะใช้คำภาษาไทยกรุงเทพฯ ได้แก่ ศัพท์ที่ใช้แทนหน่วยอรรถเดียวกัน มีศัพท์ใดศัพท์หนึ่ง เป็นคำภาษาไทยกรุงเทพฯ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ใช้คำต่างกัน เพราะความสัมพันธ์ของผู้ใช้ภาษาต่างกัน

ความแตกต่างในลักษณะนี้ปรากฏเฉพาะหน่วยอรรถที่เป็นคำนามที่เป็นบุคคล ซึ่ง ศัพท์ที่แทนหน่วยอรรถเดียวกันจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแตกต่างกันไปตามฐานะและระดับ ความสัมพันธ์ของผู้พูดในระดับต่าง ๆ คือ

ก) แสดงความสัมพันธ์ในระดับไม่ยอมรับ

ศัพท์ที่แสดงความสัมพันธ์ในระดับไม่ยอมรับ คือ ศัพท์ที่ผู้พูดใช้กับบุคคลที่ผู้พูด ไม่ยอมรับดังปรากฏในหน่วยอรรถต่อไปนี้

หน่วยอรรถที่ 10 "ผู้ใหญ่บ้าน" ได้แก่ศัพท์ ปู่แก่ หน่วยอรรถที่ 15 "พระที่เคยก แต่งงานมีลูกมีเมียมาก่อน" ได้แก่ศัพท์ ตีปู่ ตีเจ้าปู่ ตีชู้ปู่ ตีเจ้าชู้ หน่วยอรรถที่ 16 "แม่ชี่" ได้แก่ศัพท์ ย่าผ้าขาว

ศัพท์เหล่านี้มีคำที่บ่งบอกถึงความไม่ยอมรับ คือ คำว่า ปู่, ย่า, ชี่ เพราะคำ เหล่านี้มีความหมายไปในทางไม่ดี คือ "ปู่", "ย่า" ในภาษาคำเมืองใช้เป็นคำหน้าคำนามเพื่อ เรียกอย่างไม่ยอมรับ "ปู่" ใช้หน้าหน้านามที่เป็นเพศชาย "ย่า" ใช้หน้าหน้านามที่เป็นเพศหญิง "ชี่" เป็นคำที่ใช้ประกอบหน้าคำที่แสดงความหมายในทางที่ไม่ดี

ข) แสดงความสัมพันธ์ในระดับปกติ

ศัพท์ที่แสดงความสัมพันธ์ในระดับปกติ คือศัพท์ที่ผู้พูดใช้กับบุคคลที่ผู้พูดมีความสัมพันธ์ในระดับปกติ ไม่แสดงความนับถือเป็นพิเศษ และไม่แสดงความไม่ยอมรับ ดังปรากฏในหน่วยอรรถต่อไปนี้

หน่วยอรรถที่ 9 "กำนัน" ได้แก่ศัพท์ แคว้น, กำนัน หน่วยอรรถที่ 10 "ผู้ใหญ่บ้าน" ได้แก่ศัพท์ แก่บ้าน, ผู้ใหญ่, ผู้ใหญ่บ้าน หน่วยอรรถที่ 11 "เจ้าอาวาส" ได้แก่ศัพท์ ตี, ตีเจ้า, ตีหลวง, ตูบา หน่วยอรรถที่ 13 "พระ" ได้แก่ศัพท์ ตี, ตีเจ้า หน่วยอรรถที่ 14 "พระที่มีอายุมาก" ได้แก่ศัพท์ ตี, ตีเจ้า, ตีหลวง, ตูบา หน่วยอรรถที่ 15 "พระที่เคยแต่งงานมีลูกมีเมียมาก่อน" ได้แก่ศัพท์ ตี, ตีเจ้า หน่วยอรรถที่ 16 "แม่ชี" ได้แก่ศัพท์ แม่ชี, แม่ขาว, แม่ผ้าขาว, ผ้าขาว

ค) แสดงความสัมพันธ์ในระดับยอมรับนับถือ

ศัพท์ที่แสดงความสัมพันธ์ในระดับยอมรับนับถือ คือ ศัพท์ที่ผู้พูดใช้กับบุคคลที่ผู้พูดแสดงความยอมรับนับถือ ซึ่งอาจจะแสดงความยอมรับนับถือ เพราะมีความสัมพันธ์กันทางเครือญาติ หรือมีความสัมพันธ์กันทางวัยวุฒิ ดังปรากฏในหน่วยอรรถต่อไปนี้

หน่วยอรรถที่ 9 "กำนัน" ได้แก่ศัพท์ ป้อแคว้น, ป้อหลวง, ป้อกำนัน, ป้อหลวง-แคว้น, ป้อหลวงกำนัน หน่วยอรรถที่ 10 "ผู้ใหญ่บ้าน" ได้แก่ศัพท์ ป้อหลวง, ป้อแก่, ป้อผู้ใหญ่, ป้อแก่บ้าน หน่วยอรรถที่ 11 "เจ้าอาวาส" ได้แก่ศัพท์ ตู้อาว, ตู้อุง หน่วยอรรถที่ 14 "พระที่มีอายุมาก" ได้แก่ศัพท์ ตู้อ้อ, ตู้อุง, หลวงป้อ, ตู้อุง หน่วยอรรถที่ 15 "พระที่เคยแต่งงานมีลูกมีเมียมาก่อน" ได้แก่ศัพท์ ตู้อุง, ตู้อาว, หลวงพ้อ ตู้อ้อ

ศัพท์เหล่านี้มีคำที่บ่งบอกถึงความยอมรับนับถือ คือ คำ "ป้อ", "พ้อ", "ลุง" "อ่าว" ซึ่งคำเหล่านี้เป็นคำแสดงความสัมพันธ์ทั้งทางเครือญาติและทางวัยวุฒิ

2. ใช้คำต่างกันเพราะใช้คำภาษาไทยกรุงเทพฯ

ความแตกต่างในข้อนี้ได้แก่ ศัพท์ใดศัพท์หนึ่งที่แทนหน่วยอรรถเดียวกันใช้คำภาษาไทยกรุงเทพฯ ส่วนศัพท์อื่น ๆ ใช้คำเมือง

ตัวอย่าง หน่วยอรรถที่ 12 "เณร" มีศัพท์ใช้แทนทั้งหมด 3 ศัพท์ คือ พะ, เณร, พะน้อย จะเห็นว่า เณร เป็นศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ ส่วน พะ, พะน้อย เป็นศัพท์ภาษาคำเมือง

หน่วยอรรถอื่น ๆ ที่มีศัพท์ภาษาไทยกรุงเทพฯ ได้แก่

หน่วยอรรถที่ 3 น้า หน่วยอรรถที่ 4 น้า หน่วยอรรถที่ 5 น้า หน่วยอรรถที่ 6 น้า หน่วยอรรถที่ 9 กำนัน หน่วยอรรถที่ 10 ผู้ใหญ่บ้าน หน่วยอรรถที่ 11 เจ้าอาวาส หน่วยอรรถที่ 14 หลวงพ่อ หน่วยอรรถที่ 15 หลวงพ่อ หน่วยอรรถที่ 18 เบาะ หน่วยอรรถที่ 19 ผ้าห่ม หน่วยอรรถที่ 21 ก้างแก้ง (ก้างแกง) หน่วยอรรถที่ 25 มะละ (มะระ) หน่วยอรรถที่ 30 กะเพา หน่วยอรรถที่ 31 กะเพา, กะเพาขาว (กะเพรา) หน่วยอรรถที่ 32 ใบโหละพา (ใบโหละพา) หน่วยอรรถที่ 33 ผักกะเจต (ผักกระเจต) หน่วยอรรถที่ 34 ผักกะถิน (ผักกระถิน) หน่วยอรรถที่ 41 บ่าฟักเขียว (ฟักเขียว) หน่วยอรรถที่ 42 หัวผักกาด หน่วยอรรถที่ 43 ถั่วเหลือง หน่วยอรรถที่ 44 ถั่วสันเตา หน่วยอรรถที่ 45 หัวกะข่าย (กะข่าย) หน่วยอรรถที่ 46 ข้าวโพด หน่วยอรรถที่ 47 ข้าวโพด หน่วยอรรถที่ 48 ข้าวฟ่าง หน่วยอรรถที่ 59 จั้ว หน่วยอรรถที่ 60 เห็ดหูหนู หน่วยอรรถที่ 61 แพงผัก (แปลง) หน่วยอรรถที่ 67 ค้างคาว หน่วยอรรถที่ 68 ค้างคาว หน่วยอรรถที่ 69 นกหัวขวาน หน่วยอรรถที่ 70 ป้าตะเพียน (ปลา) หน่วยอรรถที่ 71 ฉาน หน่วยอรรถที่ 72 ล้ากคก (ล้ากครก) หน่วยอรรถที่ 73 ไม้ขีดไฟ หน่วยอรรถที่ 74 ไฟแช็ก หน่วยอรรถที่ 77 ม้านั่ง หน่วยอรรถที่ 79 กะตง (กระตง) หน่วยอรรถที่ 80 ตะปู หน่วยอรรถที่ 85 ดินล่อ หน่วยอรรถที่ 90 เเชิงตะกอน หน่วยอรรถที่ 99 ชี้อาด (ชี้อลาด) ตาขาว, ชี้อาดตาขาว หน่วยอรรถที่ 101 กระโดด หน่วยอรรถที่ 103 อู, หน่วยอรรถที่ 105 เต้าโต (เท้าโต) หน่วยอรรถที่ 106 นึ่งพับเพียบ หน่วยอรรถที่ 113 ทอนตัง หน่วยอรรถที่ 115 อดสบาท หน่วยอรรถที่ 116 ลุ่มไก่ หน่วยอรรถที่ 119 กลับบ้าน, หน่วยอรรถที่ 121 แบ้งตัว (แปลงตัว) หน่วยอรรถที่ 127 วัด หน่วยอรรถที่ 129 ไปถึง หน่วยอรรถที่ 131 เริ่มต้น หน่วยอรรถที่ 132 ปีบ หน่วยอรรถที่ 135 ตะคว (ตะคว) หน่วยอรรถที่ 136 ลูกบุญธรรม หน่วยอรรถที่ 137 คอพอก หน่วยอรรถที่ 138 คอก

ค. แตกต่างกันตามธรรมชาติของภาษา

เมื่อพิจารณาความแตกต่างของศัพท์ในแง่โครงสร้างของคำ และการใช้คำดังกล่าวข้างต้น แล้วนั้น ยังมีศัพท์จำนวนหนึ่งที่ไม่เข้าลักษณะความแตกต่างทางด้านโครงสร้างและการใช้คำ ทั้งนี้เพราะศัพท์เหล่านี้มีความแตกต่างกันตามธรรมชาติของภาษาที่ไม่อาจหาเหตุผลมาอธิบายได้ว่า ทำไมจึงเรียกสิ่งนั้นว่าอย่างนั้น

ตัวอย่าง หน่วยอรรถที่ 21 "กางเกง" มีศัพท์ใช้แทนทั้งหมด 3 ศัพท์ คือ เต๋ว, โก้น, ก้างเก็ง จะเห็นว่า ก้างเก็ง แตกต่างจากศัพท์อื่นตามลักษณะการใช้คำที่เป็นคำภาษาไทย กรุงเทพฯ¹ ส่วนเต๋วและ โก้นนั้นแตกต่างกันโดยธรรมชาติของภาษา ซึ่งเป็นความแตกต่างที่ไม่อาจหาเหตุผลมาอธิบายได้ว่าทำไมจึงเรียกกางเกงว่า โก้น, เต๋ว

แต่อย่างไรก็ตามศัพท์ที่แทนหน่วยอรรถเดียวกันและแตกต่างกันตามธรรมชาติของภาษาในบางหน่วยอรรถมีหลายศัพท์ ซึ่งอาจอธิบายความแตกต่างในแง่ประวัติของคำได้บ้าง

ตัวอย่าง หน่วยอรรถที่ 22 "เข็มขัด" มีศัพท์ใช้แทนทั้งหมด 4 ศัพท์ คือ ต้าย, ล้ายฮัด, ล้ายฮ้าง, ปอบแอว จะเห็นว่าศัพท์ ล้ายฮัด, ล้ายฮ้าง มีความแตกต่างกันทางลักษณะโครงสร้างของคำ² ส่วนศัพท์อื่น ๆ ที่เหลือนี้ มีความแตกต่างกันตามธรรมชาติของภาษา แต่ถ้าพิจารณาในแง่ประวัติของคำเหล่านี้สามารถอธิบายได้ว่า "ต้าย" เรียกตามสิ่งของซึ่งเป็นถุงยาว ๆ สำหรับใส่เงินหรือสิ่งของใช้คาดเอว³ ซึ่งคนสมัยก่อนนิยมใช้กัน และสมัยนั้นยังไม่มีเข็มขัดใช้ ภายหลังเมื่อมีเข็มขัดใช้กันแล้ว คนบางกลุ่มจึงเรียกเข็มขัดว่า "ต้าย" เพราะฉะนั้น "ต้าย" จึงมีความหมายกว้าง หมายถึงเข็มขัดและถุงยาว ๆ สำหรับใส่เงินใช้คาดเอว ส่วนศัพท์ "ปอบแอว" "ล้ายฮัด" "ล้ายฮ้าง" เป็นศัพท์ที่เกิดขึ้นเมื่อมีเข็มขัดใช้กันแล้ว ซึ่งเจ้าของภาษากำหนดขึ้นใช้แตกต่างกันไปตาม

1 ดูรายละเอียดหน้า 261

2 ดูรายละเอียดหน้า 252

3 เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "ไต"

ที่คณะความคิดเห็นของกลุ่มชนแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มที่เรียก "ปอบแอว" อาจเรียกตามลักษณะและการใช้ล้อยเข็มขัด กล่าวคือ อาจมองเห็นเข็มขัดมีลักษณะเป็น "ปอบ" (ปลอก) สำหรับใช้คาด "แอว" (เอว) กลุ่มที่เรียก "ล่ายฮัด" "ล่ายฮั้ง" อาจเรียกตามลักษณะและการใช้ล้อยเข็มขัด กล่าวคือ อาจมองเห็นเข็มขัด มีลักษณะเป็น "ล่าย" สำหรับใช้ "ฮัด" (รัด) เอว หรือใช้ "ฮั้ง" (รั้ง) เอว

หน่วยอรรถอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างกันตามลักษณะดังกล่าว ได้แก่

หน่วยอรรถที่ 12 ละสี หน่วยอรรถที่ 29 จอนาง หน่วยอรรถที่ 61 ก๊อบ
หน่วยอรรถที่ 65 จะกิม, จะลิม, จะหม้อง หน่วยอรรถที่ 66 ด้วงคู้, จะคู้
หน่วยอรรถที่ 67 หนิว, ค้างคิ้ว, บ้างแบ้ว, ฮั้งคาว, ฮั้งคิ้ว, ค้างคาว, หน่วยอรรถ
ที่ 68 ฮั้งคาว, ค้างคาว, ปิ่งปิว, บ้างแบ้ว, หน่วยอรรถที่ 74 ละแตม, มุดซัด,
หน่วยอรรถที่ 76 บุง, เปียด หน่วยอรรถที่ 77 ก้อม หน่วยอรรถที่ 79 กะถวย
หน่วยอรรถที่ 84 ค้อม หน่วยอรรถที่ 86 กะโล้, โขโล้, กั้งโจ้น, น้ำถุง,
หน่วยอรรถที่ 90 ฎี, ปราสาท, ปาเฮ้ว, ปากกะบาลคัพ หน่วยอรรถที่ 91 ปราสาท,
เจดีย์ หน่วยอรรถที่ 93 เตว, ญ่าง, เติน หน่วยอรรถที่ 94 หก, ล่น, แล่น, ริง
หน่วยอรรถที่ 97 หลิม หน่วยอรรถที่ 98 จวัง, กั้ง หน่วยอรรถที่ 100 ส้ง
หน่วยอรรถที่ 101 ริด, หก, โต้น หน่วยอรรถที่ 102 ตือ, ก้า, แก้ม หน่วยอรรถ
ที่ 103 ผ่อ, กอย, เยี่ยม หน่วยอรรถที่ 104 เยี่ยม หน่วยอรรถที่ 112 เกี้ย
หน่วยอรรถที่ 114 กุ่มกะลุม หน่วยอรรถที่ 115 ธิงข้าวบาตร หน่วยอรรถที่ 121
ตะแหลง หน่วยอรรถที่ 125 ละหมาด, ละนาบ หน่วยอรรถที่ 126 เป้า, เยาะ
ต้ม, ลู๊ย, ฮี้ลู่ หน่วยอรรถที่ 127 เต๊ะ หน่วยอรรถที่ 130 ชวาม, คัน หน่วยอรรถ
ที่ 132 โป้, กะโหลก หน่วยอรรถที่ 133 เป้ว หน่วยอรรถที่ 135 เหน็ด
หน่วยอรรถที่ 138 แหลง

สรุปลักษณะความแตกต่างของศัพท์

เมื่อพิจารณาความแตกต่างของศัพท์ที่แทนหน่วยอรรถเดียวกัน ได้แก่ความแตกต่าง
ทางด้านโครงสร้างของคำ ความแตกต่างทางด้านการใช้คำ และความแตกต่างกันตามธรรมชาติ

ของภาษา ดังที่กล่าวแล้วข้างต้นนั้น ทำให้เห็นสาเหตุที่หน่วยย่อยหนึ่ง ๆ มีศัพท์ใช้แทนได้หลายศัพท์ ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้

1. การสร้างคำขึ้นใช้แทนหน่วยย่อยแตกต่างกันไปตามที่คณะความคิดเห็นของเจ้าของภาษา ได้แก่

ก. การซ้อนคำ นำศัพท์ที่แทนหน่วยย่อยเดียวกันมาซ้อนกันเป็นศัพท์ใหม่ เพื่อเน้นความหมายให้ชัดเจนขึ้น

ข. การประสมคำ นำคำมาประกอบรูปคำเป็นคำประสมใช้เป็นศัพท์แทนหน่วยย่อย โดยที่คำประสมเหล่านั้นมีส่วนใดส่วนหนึ่ง (ส่วนหลัก-ส่วนขยาย) ของคำเหมือนกัน แต่อีกส่วนหนึ่งของคำแตกต่างกันไป

2. เจ้าของภาษาเลือกใช้ศัพท์แทนหน่วยย่อยเดียวกันโดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังถึง หรือผู้พูดด้วย และจะใช้ศัพท์แตกต่างกันไปตามลำดับความสัมพันธ์ว่าอยู่ในระดับไม่ยอมรับ ระดับปกติหรือระดับยอมรับนับถือ

3. ภาษาไทยกรุงเทพฯ มีอิทธิพลต่อภาษาคำเมืองจึงทำให้มีศัพท์แทนหน่วยย่อยเป็นคำในภาษาไทยกรุงเทพฯ เพิ่มเข้ามานอกจากศัพท์คำเมือง

4. ความแตกต่างกันตามธรรมชาติของภาษา การกำหนดศัพท์ขึ้นใช้แทนหน่วยย่อยเดียวกันแตกต่างกันถือเป็นธรรมชาติของภาษาและเป็นเรื่องที่ยาก เหตุผลมาอธิบายไม่ได้ว่าทำไมจึงเรียกสิ่งนั้นว่าอย่างนั้น

